

**ЗАСЛУЖЕНОМУ ПРАЦІВНИКУ ОСВІТИ УКРАЇНИ,
ВЧЕНОМУ, ДЕКАНУ-ТРИДЦЯТНИКУ,
ПРОФЕСОРУ ВІКТОРУ ВІТАЛІЙОВИЧУ КУЙБІДІ – 60**

Віктор Віталійович Куйбіда народився 7 вересня 1959 р. у с. Біляни, Могилів-Подільського району (нині Чернівецького р-ну), Вінницької області. Село Біляни-Шаргородські раніше мало назву *Білова, Билин*.

Батьки вченого: Куйбіда Віктор Ларіонович – комбайнер-орденоносець та Куйбіда Онися Станіславівна – колгоспниця; дружина – Куйбіда Тетяна Трохимівна – вчитель-методист гімназії, Відмінник освіти, Заслужений вчитель України; під її керівництвом учень гімназії Губар Олександр став бронзовим призером Всесвітньої олімпіади з біології.

З 1966 по 1976 рр. навчався у Білянській середній школі, в якій навчалось понад 500 учнів, з них 120 – комсомольці. Був обраний секретарем комсомольської організації у 1974–1975 рр.

У 1976 р. поступив на природничий факультет Уманського державного педагогічного інституту ім. П.Г. Тичини. За час навчання був Ленінським стипендіатом, призером Всеукраїнської олімпіади з біології серед студентів ВНЗ України (3 місце), переможцем у Всеукраїнській олімпіади з біології серед студентів педагогічних університетів України (1 місце), призером Всеукраїнського конкурсу наукових робіт з політекономії (3 місце). Закінчив інститут за спеціальністю «біологія з додатковою спеціальністю основи сільського господарства» з відзнакою й здобув кваліфікацію вчителя біології і основ сільського господарства та звання вчителя середньої школи в 1981 р.

Кандидатську дисертацію захистив у 1986 р. за темою: «Роль системи циклічних нуклеотидів в механізмі дії фенілімідазотіазолу» (спеціальність – біохімія). Докторська дисертація за темою: «Розвиток природознавства на теренах України в XVII – на початку XXI ст.: витоки, еволюція народної і наукової термінології» захищена 2012 р. (спеціальність 07.00.07 – історія науки і техніки). У 1991 р. одержав вчене звання доцента кафедри природничих наук.

Стаж педагогічної роботи Віктора Віталійовича на даний час складає у вищих навчальних закладах освіти III-IV рівнів акредитації 33 роки, у т.ч. в ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» – 32 роки. Впродовж 1982–1985 рр. він був аспірантом кафедри генетики і молекулярної біології Київського державного університету імені Т.Г. Шевченка, паралельно упродовж 1983–1984 рр. працював молодшим науковим співробітником науково-дослідної частини цього ж вищого навчального закладу.

У 1985–1986 рр. – асистентом кафедри основ сільськогосподарського виробництва, старшим викладачем кафедри хімії та екології Уманського державного педагогічного інституту ім. П.Г. Тичини.

У 1987–1988 рр. – викладачем біохімії, а у 1988–1989 рр. – старшим викладачем кафедри природничих наук Переяслав-Хмельницького філіалу Київського державного педагогічного інституту ім. О.М. Горького. З 1989 по 2013 рр. – доцент кафедри природничих наук, біології та методики навчання.

Обраний на посаду декана шляхом голосування колективу викладачів та студентів із результатом 95% у 1989 р. Загальний стаж роботи на посаді декана та директора інституту – 30 р. Зокрема, в 1990–1998 рр. – декан педагогічного факультету цього ж вузу. У 1998–2002 рр. був деканом факультету підготовки вчителів трудового навчання і біології Переяслав-Хмельницького державного педагогічного інституту імені Григорія Сковороди. З 2002 по 2005 рр. – деканом факультету біології та технології виробництва. У 2005–2006 рр. – деканом природничо-географічного факультету. З 2006 по 2012 рр. – керівником навчально-наукового Інституту фізичного виховання і природознавства ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди».

З 2012 р. по нинішній час працює деканом факультету фізичного виховання. З 2013 р. – професор кафедри біології та методики навчання.

Нині Віктор Віталійович читає лекції з зоології, біохімії, біохімії фізичної активності. Учений постійно працює над удосконаленням своєї фахової й науково-методичної майстерності, є спеціалістом високої кваліфікації, лекційні курси в вищому навчальному закладі читає з 1985 р. На необхідному професійному рівні володіє змістом навчальних дисциплін, постійно працює над його удосконаленням, урізноманітнює методи й форми проведення лекційних занять, вміло застосовує лекції з проблемним викладом матеріалу, лекції-дискусії, лекції – «мозкові штурми», оглядові лекції із сучасних проблем біології, впроваджує дистанційні технології вивчення зазначених навчальних дисциплін. Уміло активізує і скеровує самостійну пошукову роботу студентів.

Постійно працює над розробкою та вдосконаленням науково-методичного забезпечення навчальних курсів. Так, він публікував свої праці у наукових виданнях Німеччини, Польщі, Росії, Грузії, а в 1994 р. став переможцем конкурсу підручників та навчальних посібників для середньої та вищої школи (2-гранти) за розділом «Екологія» в рамках програми «Трансформація гуманітарної освіти в Україні фонду Дж. Сороса (Нью-Йорк). У 2001 р. став призером Всеукраїнського конкурсу на створення підручників, навчально-наочних та

навчально-методичних посібників з екології.

Досвід організації навчально-польових практик та краєзнавчо-туристичної роботи, очолюваних ним колективів, двічі схвалювався Колегією МОН України. У Всеукраїнському огляді-конкурсі з фізичного виховання, Універсіаді студентів та за щорічними сумарними результатами спортивних змагань, очолюваний ним колектив Інституту фізичного виховання і природознавства, посідав III-місце серед вищих навчальних закладів України III–IV рівнів акредитації.

Як науковець, професор В.В. Куйбіда займається вивченням розвитку природничої науки і термінології, змісту, структури та еволюції народного природознавства, хорології вразливих тварин України. У його науковому доробку посібники, книги, енциклопедії, зокрема: «Народна зоологія» (1994), «Народна ботаніка» (1995), «Народне землезнавство: Всесвіт і Земля» (1997), «Словник символів» (1997), «Народне землезнавство: Літосфера і гідросфера» (2000, 2010), «Народне землезнавство: атмосфера, людина і природа, екологія і географічні назви» (2002), «Словник символів культури України» (2002, 2005), «Київщинознавство» (2001, 2007), «Енциклопедичний словник символів культури України» (2013), «Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку. Київська область» (2013 р.), «Холоднокровні хордові тварини» (2016), «Теплокровні хордові тварини» (2016), «Енциклопедичний словник символів культури України» (2017); монографії – «Екологія і географічні назви» (2002), «Лінгвокультурологія» (2011), «Розвиток природничої науки і термінології в Україні: шлях крізь епохи (XVII –початок XXI ст.)» (2012), «Народні дитячі ігри м. Переяслава та його околиць кінця XIX–початку XX ст.» (2017), «Народні природничі назви» (2017), «Здоров'я дітей і молоді: безпекові та психолого-педагогічні аспекти» (2018), «ГІС-моделювання поширення вразливих до змін клімату земноводних та плазунів України» (2019); практикуми – з хімії і біохімії (1992), зоології (1993), загальної та колоїдної хімії (2002), біохімії (2004), «Зоологія хребетних» (2008); хрестоматія з екології (1993); методичний посібник з польової практики з зоології (1992) та ін.

Упродовж 1987–1989 рр. виконував обов'язки відповідального секретаря приймальної комісії Переяслав-Хмельницького філіалу КДПІ ім. О.М. Горького. Куйбіда В.В. рецензує наукові та навчально-методичні посібники, автореферати кандидатських та докторських дисертацій, опонує кандидатські та докторські дисертації. Під його керівництвом захищено 5 кандидатських дисертацій.

Керує науково-дослідною роботою студентів. Під його керівництвом студенти опублікували понад 100 наукових робіт. Він підготував кількох призерів II етапу Всеукраїнської студентської олімпіади та наукових робіт із біології (Васенко О., Коваль Н., Петров П., Совальський В.). У 2009 та 2011 рр. виконував обов'язки заступника голови журі II етапу Всеукраїнської студентської олімпіади з «географії» (Переяслав-Хмельницький ДПУ ім. Г.С. Сковороди); з 2012 по 2013 рр. – заступник голови журі II етапу Всеукраїнської студентської олімпіади з «фізичної культури» (Переяслав-Хмельницький ДПУ ім. Г.С. Сковороди); у 2014 р. – член журі II етапу Всеукраїнської студентської олімпіади з «географії» (Переяслав-Хмельницький ДПУ ім. Г.С. Сковороди). За останні десять років був заступником голови і членом оргкомітету 18 Міжнародних і Всеукраїнських наукових конференцій, які проходили на базі, очолюваного ним, Інституту фізичного виховання і природознавства та факультету фізичного виховання. Член редакційної колегії збірника наукових статей «Технологічна освіта: проблеми, досвід, перспективи», а також електронного наукового фахового видання – міжвідомчого тематичного збірника «Історія науки і біографістика».

Член спеціалізованих вчених рад в ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» та Національній науковій сільськогосподарській бібліотеці Національної академії аграрних наук України із захисту кандидатських та докторських дисертацій зі спеціальностей «Історія України», «Історія науки і техніки». Є дійсним членом Міжнародних громадських організацій «Академії педагогічних і соціальних наук» та «Академії дитячо-юнацького туризму в краєзнавства».

Професор В.В. Куйбіда – висококваліфікований педагог, вмілий організатор

навчально-виховного процесу в університеті, відомий в Україні та країнах СНД вчений. На посаді декана його зусиллями ліцензовані та впроваджені в університеті нові спеціальності 7.010103 «Педагогіка і методика середньої освіти. Трудове навчання» та «Географія»; акредитовані за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» – 6.010100 «Педагогіка і методика середньої освіти. Трудове навчання», «Географія» та «Біологія»; акредитовані за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст» – 7.01.01.03 «Педагогіка і методика середньої освіти. Трудове навчання» та «Біологія»; акредитовані за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр» – 8.01.01.03 «Педагогіка і методика середньої освіти. Біологія», та «Фізичне виховання».

У рамках реалізації наукового напрямку з вивчення народних природничих знань ним були створені і введені до навчальних планів нові навчальні дисципліни «Народна ботаніка», «Народна зоологія», «Народне землезнавство», «Народне природознавство», видані навчальні посібники, книги, словники для студентів та вчителів, проведені студентські наукові конференції і круглі столи.

Останнім часом (2017–2018 рр.) група науковців Інституту зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України й представник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» і професор В.В. Куйбіда виграли два гранти у конкурсі Державного фонду фундаментальних досліджень, реорганізованого у Національний фонд досліджень України.

Грант 2017 р. був представлений науково-дослідною роботою за конкурсом № Ф76/ 86-2017 від 01.09.2017 р. «Тварини Червоної книги України в умовах кліматичних змін: сучасний стан та прогноз в контексті розбудови національної природно-заповідної мережі», а в 2018 р. – Ф76/15-2018 від 02.04.2018 р. «Тварини червоної книги України в умовах кліматичних змін: сучасний стан та прогноз в контексті розбудови національної природно-заповідної мережі».

Практична значимість виконаної роботи полягає у тому, що започатковано та розроблено методику, яку можна використовувати для отримання аналітичних

прогнозів щодо стану та поширення червонокнижних та інших рідкісних видів тварин. Результати будуть використані Національною Комісією з Ведення Червоної книги України, Міністерством охорони навколишнього середовища для розробки заходів щодо збереження рідкісних видів тварин України.

За результатами виконання грантової програми опубліковано понад 20 наукових робіт (в т.ч. в наукометричній базі Scopus та Web of Science) та монографію «ГІС-моделювання поширення вразливих до змін клімату земноводних та плазунів України» (2019).

Має 210 наукових публікацій та 9 посвідчень на впроваджені раціоналізаторські пропозиції. Серед них: 7 монографій, 12 посібників та 1 книга з грифом «Рекомендовано МОН України», 8 навчально-методичних посібників, 81 публікація у фахових виданнях, 9 в наукометричній базі Scopus та 1 – Web of Science. Монографії, навчальні та навчально-методичні посібники, енциклопедії, енциклопедичні словники В.В. Куйбіди мають широке практичне застосування. Їх використовують викладачі вищих навчальних закладів України, аспіранти, студенти, старшокласники, вчителі-біологи загальноосвітніх шкіл.

За багаторічну сумлінну працю та значні здобутки з підготовки педагогічних кадрів, плідну науково-педагогічну діяльність професор В.В. Куйбіда нагороджений Почесною грамотою Міністерства освіти України (2000), Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України (2007), за сумлінну роботу в системі освіти, вагомих особистий внесок у справу розвитку фізичного виховання і спорту серед студентської молоді Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України (2010), Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України (2011), Подякою обласного центру «Інваспорт» (2010; 2013), Кубанського соціально-економічного інституту (2013), Почесними Грамотами управління освіти і науки Київської ОДА, Переяслав-Хмельницької міської ради Київської області, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди та інших ВНЗ України.

Впродовж 2004–2007 рр. ставав переможцем загально-університетської акції «Вернісаж особистостей» у номінації «Засвіти вогонь» серед деканів.

Нагороджений знаком «Відмінник освіти України» (1996 р.) та «Василь Сухомлинський» (2007 р.), орденом Святого рівноапостольного Володимира Великого I ступеня (2018 р.), почесними відзнаками Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди – «Григорій Сковорода» (2009 р.) та «М.І. Сікорський» (2014 р.), медаллю «100 років Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН» (2017). Йому присвоєно почесне звання «Заслужений працівник освіти України» (2009 р.).

На Міжнародному турнірі із триатлону «Слов'янська хвиля» двічі (у 2018 та 2019 рр.) вигравав 1 місце в естафеті (плавання на дистанції 1 км 900 м), тричі ставав переможцем турнірів з футзалу серед викладачів ВНЗ України III–IV рівнів акредитації (2011–2013 рр.), фіналіст Спартакіади України з футзалу серед працівників освітніх закладів 2019 р.

Колектив Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН висловлює щирю повагу і подяку визначному вченому, історику природознавства, наукового лідера, професіоналу високого рівня, професору Віктору Віталійовичу Куйбіді за багаторічну й сумлінну співпрацю і з нагоди ювілею бажає, щоб доля ще багато років дарувала здоров'я, щастя і благополуччя! Хай палка, нестримна душа, яка випромінює тепло, доброзичливість, натхнення, оптимізм і мудрість, буде завжди відкритою, надихає, підтримує і стимулює до постійного творчого пошуку!

*Кандидат історичних наук,
провідний науковий співробітник
сектору наукової бібліографії та біографістики
Інституту історії аграрної науки,
освіти та техніки ННСГБ НААН
А.С. Зотова*